PRO: ARIS ET: FOCIS

La Veu de Catalunya

ANY V. Barcelona 15 de Desembre de 1895. NÚM. 50.

PERVENIR ECONÓMICH D' ESPANYA

Lo Ministre d' Hisenda ha tingut ab un redactor del periódich *Financial Post,* una conversa que aquest publica, en la que hi aparexen opinions que 'ns convé tant y mes d' estarne enterats als ciutadans d' Espanya que als fills de la vella Albió.

Lo redactor de la revista inglesa qui gaudí l' honor de les confessions del Ministre, les transcriu sense comentari; mes, abans d' empendren la divulgació, aprofitant los moments d' antessala, á la espera de la tanda, dexa anar aquesta frase, d' intencions mes coentes que cap bitxo: «Vaig ser introduhit en una hermosa sala, quins mobles y adornos sembla que prejutgen la futura grandesa de la Hisenda espanyola.»

Aquest entretoch tant espinador, assenyala la agudesa de la ironía del periodista inglés, y descobreix les intencions ab que pujava les escales del ministeri.

Mes, aquestes intencions les torná aygua-poll la conversa del Ministre. No 's pogué fer passar les ganes de posar en solfa al Ministre d' Hisenda d' Espanya y al Estat qui enlayra á semblants nanos á tals altures, per la rahó senzillísima de que les paraules matexes del Ministre li daven la feyna feta: eren peix qui 's duya l' oli.

No podém pas ni solament resumir aquí les ximpleries y patotxades que al inglés li aná esgranant lo Ministre; nos caldría estractar tota la conversa, y aquesta, com á desfogament d' un parlamentari de marca llegítima, es molt llarga y ab lletra menudíssima.

Dexarém, donchs, los detalls, y 'ns fixarém no mes en lo punt de vista més general, que d' altra part es l' únich basat en fonaments, per desgracia, massa certs.

Aquest punt de vista pot enunciarse axís: ¿Quin es lo pervenir económich d' Espanya?

Lo Ministre va dir al escriptor inglés aquestes paraules: «No 'm sorprén que un dels *emprenedors* periódichs inglesos hage enviat á son representant pera recollir idees sobre les condicions comercials y financieres de nostre pays. He rebut, també de poch, varies comunicacions de Londres, referents á assumptos mercantils y de industria, lo que 'm demostra que les relacions entre abdós payssos están destinades á una amplia y profitosa millora...»

Aquestes paraules del Ministre denuncien un criteri lamentable, tot fet d' errors gravissims, en qui porta la batuta del interés económich del Estat.

Prou que l' inglés ho va entendre! puix que en son article escriu, llepantsen de gust los bigotis, coses com aquesta: «Sembla no gayre lluny lo día en que Espanya, sos recursos in-

dustrials y comercials y son pervenir polítich y financier, sien de primordial interés pera 'l capitalista británich qui cerque inversions segures pera sos fondos...» «Que Espanya es un pays de medis immensos y de recursos vastissims... La estesa comarca de camps incults, les pedreres, mines, etc., etc., que 's veuen per tot arreu en aquest pays, axís com la obertura de ferrocarrils y línees de tramvíes y d' ómnibus, oferexen ample camp al esperit d' empresa.»

¡Y tenen rahó que 'ls sobra, axís l' inglés com lo Ministre! Ne te aquell d' esponjarse de satisfacció davant del ample camp inculte que li apareix als ulls resseguint la Espanya; y la te igualment lo Ministre pera convidar als inglesos á venirhi á plantar una arada que aquí ningú gosa empunyar.

Peró lo que ha dit lo Ministre devía haverli revoltat la conciencia, y havía de cremarli 'ls llavis.

Cert es que hi han á Espanya déus de riquesa y de progrés, roques prenyades de medis d' enriquiment material qui esperen no mes un colp de picot que 'ls revente la crosta pera brollarne la corrent abundosa; mes ¿per qué ha de convidarhi als inglesos? per qué ha d' alegrarse, 'l valent totxo, de que gent estrangera vinguen á segar lo blat de casa?... «Es que 'ls d' ací ho desaprofiten!» ¿Aquí ho desaprofiten? Ah! senyor Ministre d' Hisenda; en un pays ahon arribessen al lloch que ocupáu los competents, un Ministre de finances no parlaría com heu parlat vos; altrament hauría al acte mateix llançada ó sa conciencia ó sa reputació.

Abans d' obrir les portes d' un pays als estrangers, ensenyantlos lo bé de Deu que se 'n pot traure y dihentlos: «veniu; que ací podéu omplirvos les butxaques», un ministre patriota ha de preguntarse ¿per qué 'ls meus conciutadans no obren exos manantials? ¿per qué poguent ferho 'ls foraster, no ho poden fer los de casa? Y un Ministre d' Espanya s' hauria de preguntar axó ab tanta més rahó, en quant, si bé hi han en l' Estat los elements del Centre y del Mitgdia degenerats y fets ineptes en la secular gandularia, no hi manquen, d' altra part, los pobles del Nort y del Norest, ahon lo geni de la empresa y de la producció s' es revelat al través de circunsancies que demostren les seves potents energies.

Apesar de que 'l Ministre d' Hisenda espanyol que aquelles qüestions examinés no tingués lo cervell fet á la mida del cárrech, no tindría grans treballs pera toparse ab la solució del enigma, arribant á exa tristíssima, á exa horripilant contesta: Los estrangers poden ferho, perque no son espanyols; y aquets no poden, perque ho son. La esplicació del fenómeno es patent y enlluernadora de tanta evidencia en la gestió política, administrativa y financiera que de temps immemorial están patint les desgraciades terres espanyoles.

Lo capital aquí produheix, en moltes empreses, més que en l' estranger, peró per cada un que en l' estranger ha de viure sobre 'ls guanys del qui treballa, aquí se n' han d' alimentar vinticinch y 'l batlle; en l' estranger l' empressari no ha de contar sinó ab los rischs naturals de tota empresa; aquí ha de desafiar los naturals y 'ls que s' inventen la instabilitat é impericia fetes govern, y la corrupció feta administració y feta Hisenda...

La conseqüencia surt d' aquí com una seda: Un empressari qui puga venir ací á fer son negoci, sotstrayent la part principal dels guanys á les urpes escanyadores del pays oficial, té moltes ventatges; á aquell, en cambi, que té ací totes les arrels, tot se li torna inconvenients. Y 'ls capitals d' ací, poruchs y desconfiats, fugen de les empreses privades y s' acullen als cupons que l' Estat paga, perque saben que l' Estat sempre té segur lo cobro dels tributs ab que atropella als ciutadans.

Aquí es ahon mallaría un bon Ministre de Hisenda, y 's guardaría prou d' enviar esqueles á la gent de fora pera que vinguessen ací á omplirse les butxaques dels diners que s' anirán á menjar en un altre poble.

Peró com que 'l bon Ministre, ni sisquera 'l Ministre regular, no ha vingut, ni vé, ni podém esperarlo mentre 'ns governe exa pandilla... de oradors parlamentaris, l' únich camí viable es lo quin assenyalá l' actual Ministre d' Hisenda al redactor del periódich inglés: Que vinguen los estrangers á munyir la vaca.

Allavores haurém arribat al ideal castellá, á fer realitat completa la aspiració de la *unidad idéntica de la raça española*, perque aquí serém com les repúbliques sud-americanes, que 'ls

estrangers hi van á passar deu ó vint anys de la seva vida, esplotant lo que no aprofitaren los selvatges del pays, y tornantsen després á les dolçures de la terra nadiua enriquint á aquesta ab lo que han tret d' aquell.

¿Hi arribarém, he dit? Tal vegada no ho hauría de tirar tant lluny. Un curt repás á les empreses que aquí esploten alguna cosa, sobre tot d' aquelles á les que més lluheix lo pel, tinch molta por que m' obligaría á afirmar que ja ara es la Espanya una colonia de la Europa, s' entén una *colonia* en lo sentit espanyol de la paraula, ço es, un territori d' ahon mans estranyes estrauen y se 'n emporten riqueses y pobreses.

N. Verdaguer Callís.

LA SITUACIÓ DEL SOLDAT

Lo company Verdaguer tractá en lo número passat de La Veu una qüestió que te aspectes molt estensos é interessants. Lo desvalgut fill de familia portat per les exigencies de la lley al servey de les armes, no troba en les quadres dels quartels cap estímul pera axecar la sua condició moral com á home, y en compte de rebre sisquera la consideració que li deuen los seus superiors en rahó á la pobresa d' elements y de facultats que 'l conduhexen al exército, reb tot sovint, massa sovint, y per motius insignificants, una tanda de bofetades ó un mal tracte pitjor y més cohent que les bofetades. Açó passa cada día y passa en tots los cossos militars, y 'ls pares ho saben, y les autoritats no ho desconexen, y la prempsa 'n te datos positius, y no obstant, ningú axeca 'l coure, ningú se interposa entre la arbitrarietat de alguns quefes y la mansuetut dels soldats, ningú 's recorda que la caritat cristiana ensenya estimar al próxim com á nosaltres matexos.

Les circunstancies de la guerra de Cuba, en aquesta ocasió en que 'l ministre de la Guerra, ha tret de les nostres llars á milers de minyons pera derramar la sua sang en nom de un patriotisme difícil de justificar, en aquexes circunstancies de dol y de congoxa pera les mares, convé embestir la qüestió cara á cara y en tota la seua magnitut. Nosaltres que estám tips de intervenir en numerosos incidents relacionats ab lo servey militar, sabém per trista esperiencia la cruesa é infelicitat en que viuen los soldats durant lo temps en que 'ls toca dexar llurs oficis y disfreçarse ab lo trajo del gech blau y les calses vermelles. Esgarrifa veure com lo jovent es rebut en los regiments; alló no son homes, son autómates á qui no se 'ls permet ni alsar la vista quan están en correcta formació; son un remat de xays als quals se 'ls te en dipósit pera tots los usos. ¡Ay de aquell qui entra al quartel sense picardía! Del mateix modo que 'ls qui van á parar á la presó per primera vegada sofrexen, segons deya en Gil Maestre, un aprenentatge de corrupció é immoralitat, lo soldat novell se confón ab los soldats d' altres quintes pera apendre coses y accions que 'ls seus pares li havíen inculcat sempre que eren pecats y malifetes. Ha de menjar dret, ab lo plat á la má, y en quantitat y qualitat inferiors á lo que necessita pera 'l desenrotllo de la sua constitució física; dorm en péssimes condicions, y si está malalt ni troba qui 'l compadexi ni atenen á la seva salut ab les atencions que serían menester. Es lo verdader desheretat de la terra: se 'l vol no mes pera que carregue ab lo fusell y mate ó 's dexe matar, pera quadrarse davant dels oficials y fer totes les operacions que se li manen; peró la seva educació intelectual y moral per res se tenen en compte; puix d' açó no se 'n preocupen los ministres.

Y aqueix soldat es lo qui va á la guerra, á tota mena de guerra, obehint cegament les ordes dels superiors, y en lo camp de batalla lluyta y s' enardeix y 's llança á la mort... ¿Perque? Perque 'l tinent ascendesca á capitá, y 'l capitá á comandant y 'l comandant á coronel; pera que 'ls generals cobren prestigi y á certa edat una jubilació y fins després de morts les viudes y 'ls fills visquen de renda... Peró 'l soldat, lo pobre y desgraciadíssim soldat, ¿qué 'n trau de batres com un lleó y esposarse á morir ó á inutilisarse per tota la vida? Rés, ó potser una creu sens paga, ó una paga miserabilíssima que cobra malament ó may tal volta. Pera 'ls oficials no hi han contrarietats; fins á l' hora de la mort pertanyen al exército y cobran sempre; pera 'l soldat, una vegada ha sortit del quartel, ó hi han abonarés que rés abonen ó hi han Reals Decrets que anulen les gracies que á son temps li concediren. Açó y tot, no obstant, se compendría que al soldat li fos negat; que per cástich á la sua humil condició, no se li oferís cap recompensa posterior; peró lo que no 's comprén ni 's justifica, lo qu' es digne de tota reprobació, es que mentres lo

soldat serveix se 'l tinga en la situació més baxa y ofensiva, que ni sisquera li donguen lo pá necessari pera nodrirse ab la robustés deguda.

Se parla molt de la serietat, formalitat y pulcritut de les institucions militars, y 'l que les coneix de aprop sab ben bé lo artificials que son semblants judicis. Lo soldat que ha passat ja 'l temps legal en lo servey se 'n torna á casa seva y entra en los Regiments de reserva. Al cap de sis anys han de donarli una llicencia de ingrés á la segona reserva y als dotze anys la absoluta. Donchs be: en comptes d' enviarli per conducte oficial aquexos documents, ha de demanarlos, si 'ls vol obtenir, per medi de instancia, y açó li costa alguns diners. Ja hi han alguns coronels, ben pochs per cert, que per bondat del seu cor y amants del seu prestigi, remeten á son destí y oportunament aquelles llicencies; pero repetesch que 'l cas no es comú. En l' exército les reclamacions de justicia hi son per demés. Lo esplicat es una avellana en comparació de lo que ara acaba de passar als pares dels minyons excedents de cupo á qui 'l Govern cridá al servey de les armes. Es sabut que aquexos entraren al exército en concepte de cobrir baxes dels soldats que hagueren de marxar á Cuba. Als pares, en mitg del seu desconsol, los quedava pera resignarse la seguretat de que 'ls seus fills no sortiríen de la Península. ¡Fantasíes de noy! Als excedents de cupo se 'ls ha permés, sense 'l consentiment dels seus pares, sense avís previ, cambiar ó permutar, mitjansant un preu, la sua relativa sort ab la desgracia dels soldats destinats á Cuba, y com la joventut es frévola y apte pera dexarse enganyar, molts pares s' han trobat ab la noticia de la mort dels seus fills en la guerra, quan los creyen ben bons y contents en la pau. ¿Era açó lícit? Aqui, ahon rés se pot fer fins á la major edat per les lleys senyalada, podíen aquells minyons contractar y adoptar una resolució tant séria y trascendental com la que acabám de indicar? ¿Podía un menor de edat, sense 'l permís dels seus pares, renunciar á un dret que á totes llums li era favorable? Si açó es moralitat... digám que es una moralitat que 'ls catalans no la conexém.

La lletanía sería llarga si hagués de apuntar totes les idees que 'm burxen lo cervell. Lo soldat está sofrint penalitats que repugnen á la conciencia humana; lo soldat está en una situació que no deuría consentirse. ¿No hi haurá qui, més sortós que nosaltres, los mal mirats regionalistes, s' apiade de aquexes ánimes cristianes y clame fortament pera la sua dignificació?

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

LO BASCH EN LES ESCOLES (*)

Dictámen presentat á la Diputació provincial de Guipuzcoa per la Comissió de Foment y aprobat en sessió del 12 de Novembre del any 1895.

La Corporació municipal de *San Sebastián*, mirant ab zel lloable per los interessos confiats á sa custodia, entre 'ls que no son pas los menys importants ni 'ls de més curta trascendencia los quins se relacionen ab la ensenyança de la infantesa, s' ha dirigit á Vossencia (la Diputació provincial) esposant son pensament de que ab lo concurs de Vossencia y ab lo de tots los pobles de la Provincia, síen practicades les gestions conduhentes, al obgecte d' alcançar dels Poders públichs que, ó be, respectant los drets adquirits, otorguen als Ajuntaments la facultat de nomenar als Mestres y Mestresses d' escoles públiques obligatories qui hagen de desempenyar d' ara endavant llurs cárrechs en les de Guipúzcoa, ó bé que s' exigesca com á condició indispensable als aspirants, en les oposicions pera dites escoles, la de possehir l' idioma bascongat.

Li sembla á la Comissió de Foment que la idea proposada per l' Ajuntament de *San Sebastián* ha d' ésser acullida ab entussiasme per la Diputació, no solament per les rahons fortes qui militen á favor d' un pensament talment útil que concorda ab los principis més rudimentaris de pedagogia, sinó també per los precedents que han assentat en aquesta materia les Corporacions colocades per lo vot públich al cap del solar guipuzcoá.

Fresca era la publicació de la Lley d' instrucció pública de 1857, en que fou consignada la esclusió de la ensenyança oficial de tota llengua que no fos la castellana, quan les Diputacions Bascongades, reunides en conferencies á *Vitoria* als 6 de Novembre del mateix any, enviaren á S. M. la Reyna Isabel II una reverenta esposició, sotscrita per los Diputats generals en Pere Varona, en Ladislau de Zabala, en Joseph Miquel de Arrieta Mascárua, y en Joan Santos de Orúe, en súplica de que la lley no fos aplicada en aquestes provincies en lo que 's referia á la elecció dels mestres, «perque 'ls professors de la ensenyança primaria en aquest pays deuen necessariament possehir l' idioma bascongat,» y per tant «la lley es impossible.»

No eren altres los móvils que inspiraren á la Diputació provincial de Guipúzcoa quan en l' Abril de

(*) Recomanám als nostres abonats la lectura d' aquest document, que, ara aquests díes, hém vist publicat en la revista *Euskalerria* y en lo diari *El Aralar*. Ja que probablement la gent de Madrid lo tirarán, tot tocant l' ase, al cabás dels papers que no servexen, aprofitémne nosaltres pera més enrobustir nostres conviccions ab la solida argumentació en que es basat, y pera més ilustrar la fé ab que creyém en la futura redempció de nostra esclavisada Patria, y en lo desliurament de nostra llengua amordaçada.—*(N. de la R.)*

1885, deferint als patriótichs desitgs manifestats per lo Consistori dels Jochs Florals euskars de *San Sebastián*, acordá dirigirse á les Diputacions germanes de Alaba, Nabarra y Biscaya pera elevar, de comuna avinensa, una súplica als alts Poders del Estat, demanant que en la nova Lley d' Instrucció pública que allavores s' anunciava, hi fos esborrada aquesta prohibició absoluta del basch y de les altres llengues regionals que actualment regeix, y que no pot de menys que fer mal als interessos vitals y complexes que comprén la ensenyança de la jovenesa.

Se 'ns podría fer present potser que, ab aquesta petició, se pretenia un regiment d' escepció, mes açó no hi fá rés; perque no havent de ser la lley purament ideológica, sinó cristallisació de costums sanes y recomanables, y respóndre á la necessitat imperiosa d' acomodarse al medi en que té de viure, no sols se pot, sinó que es indispensable que en la lley hi hage escepció, allá ahon n' hi ha en la costúm, de la que deu aquella ésser espill.

Y á aquest fi obehexen váries escepcions consignades en lleys espanyoles de diferenta mena, y en decrets de temps no gayre llunyáns.

¿A quin fi responien les lleys de Indies quan dictaren prescripcions com la continguda en la lley 4.ª, tit. 13, llib. 3.er, en la que 's disposava axó: *Ordenamos á los Virreyes, etc., que estén advertidos y con particular cuidado en hacer que los curas doctrineros sepan la lengua de los indios?*

Y aquest esperit tant prudent y tant apropiat pera obtenir fruyts abundosos de la ensenyança catequística, trascendia de les lleys de Indies als concilis d' Ultramar, y en lo tercer megicá se disposava *que los que han de enseñar el catecismo á los indios estén provistos de uno escrito en el idioma indio, y que usen de él bajo pena de excomunión mayor;* y en lo de Lima, acta 6.ª, capitol 6.é se declarava: *y así cada uno se ha de instruir de modo que el español lo entienda en español y el indio en indio.*

Y com pera confirmar ab una prova manifesta y solemne que era aquesta la tendencia que constantment seguí tot lo que nostres pares llegislaren pera 'l bon regiment y govern de son immens imperi colonial, la Recopilació de Indies en sa Lley 7.ª, títol 15, llibre 1.er, estableix que, sense perjudici del principi d' inamobilitat del cárrech parroquial, poden los titolars ésser trasportats, entre altres rahons, per falta ó insuficiencia del conexement del idioma local, posant axis per obra 'l criteri en que s' inspira 'l concili de Trento, sessió 21, capitol 6.é de Reforma: *Quia illiterati et imperiti parochialium ecclesiarum rectores*, etc.

Per si algú pogués suposar que 'ls preceptes de les lleys de Indies no tenen exacta aplicació al cas á que 's refereix aquest dictámen, per tractarse en ells de llochs y temps tant llunyans dels nostres, no será sobrer recordar que, en virtut de orde de la Regencia, de 18 de Novembre de 1870, comunicada á la Diputació foral de Guipúzcoa per lo Ministre de Gracia y Justicia D. Eugeni Montero Rios, se resolgué *que todas las parroquias y coadjutorias, con dotación de los municipios, se confiaran precisamente á naturales de esa Provincia, que* CONOZCAN Y HABLEN EL IDIOMA DEL PAIS, *interin el castellano se propague; de modo que sus habitantes comprendan los deberes espirituales que sus eclesiásticos les espliquen y aconsejen, y mientras las circunstancias de propagación del idioma permitan la resolución que mas convenga al bien de la Iglesia y del pais.*

Y encara en data més de fresch, y en esfera distinta de la religiosa, s' estableix en l' article 4.rt, paragraf 2.on del Reglament vigent de 9 de Novembre de 1874 pera la organisació y regiment del Notariat, que *los aspirantes á Notarios en distritos donde vulgarmente se hablen dialectos particulares, acreditarán que los entienden bastantemente*

Y si aquestes escepcions se consignen en lo pertocant á la provisió de rectories y notaries, ¿per qué han d' ésser impossibles en la esfera de la pública ensenyança, en la que cal de tota necessitat anar de lo conegut á lo desconegut, si ha d' ésser fruytosa la instrucció que 's donga als noys qui acuden á les escoles en demanda del pá intelectual?

Cal no oblidar que 'l Ministre de Foment ha declarat, en lo Reyal decret que ha restablert les ensenyances del *Sacro Monte de Granada, que considera la libertad de enseñanza y hasta la libertad profesional como uno de los ideales de los pueblos cultos.* Y aquest principi fecond de la llibertat d' ensenyança, aplicat al cas que motiva aquest dictámen, vol dir que pera que 'ls esforços consagrats per les Corporacions populars á difundir la instrucció obtinguen l' éxit que se 'n espera, es necessari que la ensenyança sia donada en aquella forma que més be s' adapte á les condicions dels quins l' han de rébre. Altrament, aném al cas certament estrany de que 'ls conexements cientifichs, per rudimentaris que sien, se depositen en esperits qui no poden rébrels, perque no entenen l' idioma en que 'ls son transmesos. Ab açó succeheix que s' oblida l' idioma nadiu, sense que s' aprenga l' oficial; y mentres, per exemple en aquest pays, se construhexen en basch oracions ab paraules euskares y sintáxis castellana, en castellá, al revés, les oracions son manifestament basques en la manera com s' enllacen unes paraules ab les altres, per més que aquestes sien castellanes.

Potser es aquesta causa una de les qui més han contribuhit á que hi hagen tant pochs fills del pays basch que han manejat ab puresa, desinvoltura y correcció la llengua de Cervantes y de Fra Lluis de Granada; perque com ha dit modernament un escriptor ilustre, «las llenguas, penyora y distintiu de raça, no 's forgen capritxosament, ni s' imposen per la força, ni 's prohibexen ni 's manen per la lley, ni 's prenen y 's dexen per lo voler, puix no hi ha rés més inviolable y més sant en la conciencia humana com lo *nexus* secret en que viuen la paraula y 'l pensament. No hi ha més gros, ni ensemps més inútil sacrilegi, que pretendre engrillonar lo que Deu ha fet espiritual y lliure: lo verb humá, resplandor feble y confús, peró resplandor al fi de la Paraula Divina.»

Y açó no ho diu un escriptor bascongat, ni gallego, ni catalá, ni valenciá, ni mallorquí, ni de cap de les regions en que es parlada una llengua distinta de la oficial: açó ho diu en Menendez Pelayo, qui aprengué

á barbotejar en castellá, y no ja, valguentnos de mots d' ell mateix, en la llengua de segona ó de tercera conquista la llengua de Toledo ó de Sevilla, sinó en altra de més intacta niçaga, llengua verament patricia y de llegítim solar y soca castellana.

Ha dit algú que «mudar de llengua es igual que cambiar d' ánima», y mentres no cambie l' ánima, en va 's voldrá que sia mudada la llengua. En aquesta relació misteriosa que hi ha entre la paraula y 'l pensament, cadascú, quan pensa, parla ab si mateix, en les intimitats més arreconades del seu ésser, una llengua que no pot ser altra que la que aprengué en la falda de la mare. Mentres no aprenga á pensar en altre idioma, será difícil, per no dir impossible, atenyer fruyts profitosos d' una ensenyança que li es donada en una llengua que no comprén, y que l' obliga—y açó en los cassos més favorables—á traduhir mentalment tot lo que li espliquen, en perjudici de la claretat y devegades de la exactitut de les idees que se li volen comunicar.

Per consegüent, si la instrucció primaria ha de raportar los beneficis que se 'n poden esperar, es del tot indispensable que 'l mestre sápiga l' idioma de que se serveix lo dexeble, y que quan calga iniciar á aquest en lo conexement d' un altre de diferent, se faça, sense menysprear la llengua nadiua, per medi d' exercicis graduals de traducció, de manera que l' estudiant, sense oblidar la parla que aprengué en lo breçol, abans, al contrari, estimantla en son valer científich y posehintla ab perfecció y puresa superiors, vage per graus arribant al domini de la llengua oficial, de modo que ab ella puga espressarse ab correcció y desinvoltura.

Axís ho han entés les nacions més cultes de la Europa, com se veurá mitjansant alguns fets y disposicions que anám á recordar.

(Continuará).

LA FESTA DE LA PURÍSSIMA

A D.ª Concepció Zuazu

Exa tarde, quan lo sol mimvava, collint dintre 'l bosch del Montseny cireretes d' arbós, dues germanetes de rossa cabellera y ulls negres de mora, s' hi han perdut.

La més gran tenía set anys, la més petita un de menos. Per dintre 'l poble de Campins les busca sa mare, plena de desconhort, y, fent del devantal axugador de ses llágrimes, corre de casa en casa preguntant entre senglots:

—¡Ave María!... Só la viuda d' En Miralbell ¿hauríau vist mes filles?

Si 'n tarda gayre la resposta... ¡pum, pum!!!—Ja truca en la casa vehina.

—¡Ave María!... Hauríau vist mes filles?

La Roseta de 'n Miralbell no ha dexat porta per trucar y enlloch ha trobat qui li digués un mot d' esperança. . Y com si 's tornés folla, anava d' un cap al altre del poble, cridant:

—¡¡¡Marieta... Concepció... ¿hont sou?—Y ningú li respon.

* * *

Ja s' es fet nit. L' Omnipotent, lo blau mantell del Cel guarneix d' estrelles; la lluna, trescant pe 'l mateix camí de sempre, ab sa tétrica claror, tot ho enllumena. Allá, dintre 'l bosch del Montseny, sens trobarne la exida, les dues germanetes perdudes, filles d' En Miralbell, seguexen caminant endins... endins... De tan en tan, les sombres fantástiques que allá al clar de lluna dibuxen los arbres de platejada escorsa, les hi fan basarda, y esclamen:

—¿Mareta... hont sou...?

Lo dúch, ab sos ulls de llumeneta, tot axecant lo vol, també les espaborda; y la xebeca de respirar fadigós, lo vent que flagella lo corsecat brancám dels arbres y xiula, fins la remor de sos matexos passos per damunt la fullaraca..., de por fa aturarles sota de la alsina més gran del Montseny, que ab son brancatge tot ho ajoca... y ab les sangs glebades per les impresions de la basarda, cauhen adressadetes damunt d' un llit de farigoles, y mentres sos ulls al somni de la mort s' acluquen y ploren les últimes llágrimes, ab un trist somriure als llavis esclamen:

—¡Mare... mareta!... Y en somni etern, per may més dexondirsen, allá, sota les branques de la corpulenta alzina, plenes encara de gerda fulla, com dos angelets, hi reposen somniant plahers del Cel y ses joguines.

* * *

Jo, pastoret del Montseny, que 'n solía passar les nits dormint dintre una balma feta y adornada no més per má de la naturalesa, y m' adormía somniant véure la esquellera de potes en l' ayre pera héure los cap-brots de las alsines, la cabra roja barallarse ab la mandrosa á colps de banyes, y 'ls cabridets, com mal esperits, brincar per damunt la torrentera y fer mil endiabladures... aquexa nit, com si la esquellera hagués vist lo follet que surt del Gorch negre cada dissapte, s' encabritava, y revolcantse per dintre les romagueres, fent sonar la esquella, m' ha dexondit, y creyent jo que 'l llop famolench rondava pe 'ls entorns de ma remada pera ferhi rucó, ab la fona y 'ls palets surto de ma balma; la cabra esbojarrada fugia Montseny amunt, y jo, cridantla, seguía al seu darrera fent petar ensemps la fona y rebotre en son dors los afinats palets.

Abans d' arribar á la alsina fornida del Montseny, recort de la avior y joya del pervindre, sota ses branques colossals, vegí, ab gran sorpresa, dues ninetes de rossa cabellera, dormint sobre un llit de farigoles, resplandentes com dos bocins d' estrella cayguda del Cel, voltades per un cercle de verges y milers de serafins ab ales de borrissol d' argent y vestits de mare-perla, com aucellets de bosch, per entre les branques de la

alsina, trenant ab ses fulles d' esmeragda y aglans d' or, garlandes y corones; los angelets, com papellons dins un verger florit, hi baxaren á voliors, fent rodar los encensers que espargíen dins l' espay blavissos caragols de flayre; los cherubs ab árpes y llahuts d' ibori, omplien de molodies tot lo Montseny, mentres des de l' Cel, Sants y Santes, com á milers de rossinyols en Primavera, á chor responíen al cant de la «¡Salve!»

Lo Cel va obrir ses portes de pal á pal, y entre mitg d' un nuvol de polzina d' or, portada per ma d' angels, devallava á la terra la Reyna de les reynes, coronada per los raigs del sol, vestida ab lo mantell daurat del Alba, y son cos de lliri-jonch, enfaxat per l' arch hermós de Sant Martí, sa rossa cabellera de fils d' argent solta per damunt de ses espatlles, dexava escorrer los diamants ab que la embellía la rosada.

Davant la Reyna, que ab sa Magestat avergonyía la natura, tot callava; lo mestral dexá de brunzir, les cascates del Montseny quedaren encantades, lo dúch pará son vol, ni una fulla gosava moures en son arbre.

La Reyna may vista, somrienta, va posar en sa falda aquelles dues ninetes; tant bon punt va tocarles, retornaren á la vida, y prenentla per mare, á raig fet omplíen ses galtes de petons, cantant transportades de gaubança aquell himne de la infantesa catalana:

—A María
que al Cel guía
pel camí de flors,
anémhi
volémhi
cantant sos amors.—

Mentres se 'n tornava al Cel la Reyna Soberana, les hi petonejava ses galtes; de quiscun petó que 'ls feya se 'n desprenía una rosa blanca.

Mentres la Reyna Soberana retornava al Cel, ab amor maternal va abraçarles; y á tant dolcissim abráç quedaren núes dels ropatges de la terra, y vestides ab les soptils nueses del Cel.

Mentres la Reyna Soberana retornava de son palau, pera ferles á totes dues missatgeres del regne celestial, en les espatlles de quiscuna hi feu grifollar dues aletes de blanca tórtra.

Després, lo Cel clogué ses portes, ab tant forta sotragada que tots los astres del Univers, en confosa barreja, se dispersaren en totes direccions pera quiscun cambiar de trono.

Y com los ulls que 's queden sechs á la claror repentina d' un llámpech, axís jo devallava lo Montseny fent cap vers á ma balma, peró no ovirant lo caminet que devía portarmhi, vaig embolicarme en lo bosch rublert de romagueres y gegantesques estrepes, hon vegentme, després, sens nort ni guía, vaig determinar seguir de dret pensant que, á la fi, bé arribaría á un indret no desconegut.

* * *

A la matinada del endemá, quan l' enlluernament de mos ulls calmosament mimvava, me trobí al terme esperat de ma llarga correguda... Era al poble de Campins; la viuda d' En Miralbell (ahir folla de greu per haver perdut á les seves dues filles obgecte de sos amors), plena de gaubança corría de casa en casa repetint sempre exes paraules que omplien de gran admiració á tot lo poble:

—¡Gran miracle!... Exa nit la Verge de les verges ha vingut á visitarme y m' ha dit: —Viuda de 'n Miralbell, no ploréu les vostres filles Jo soch María Immaculada que, emprendada de sa puresa les he volgudes ab mi dalt de la Gloria De la Marieta n' he fet un ángel; de la Concepció, que més m' aymava, n' he fet reyna de mon cor, puix d' entre les predestinades que tinch dalt lo Cel, n' es ella la escullida. —

Y al ohir tot lo poble la visió que jo havía tinguda en lo Montseny, quedaren espalmats, y ab un repich general de campanes saludaren á la Verge Immaculada que en aquell mateix día celebrava sa festa anyal.

R. Garriga.

INSTITUCIONS DE CATALUNYA

LOS GREMIS

ESPASERS

De la existencia del gremi dels espasers no hem trobat memoria més antiga y auténtica que 'l catálech dels menestrals que l' any 1390 componien aquella classe en lo Concell Municipal, entre 'ls quals s' hi llegexen inscrits tres mestres de dit ofici. Los primers estatuts de que fá esment la *Rúbrica de Ordinacions* (fol. 218) son de 1413, y manen que cap espaser compre fulles noves fetes á Barcelona sense que, de primer, siguen regonegudes per los Promens; y també que ningún ferrer forjador guarnexe ó solde les que hagen sigut rompudes. En 1433 vá promulgarse un altre estatut sobres la forma de jutjar les espases per los espasers guarnidors y 'ls forjadors, é igualment sobre l' art de montarles, armarles y guarnirles. Los anys de aprenentatge, eren quatre; y 'ls drets pera la mestria, trenta sous: tots los oficials devien pagar deu sous á la caxa, y cap mestre podia donalshi més de vint florins de soldada al any. En 1472 se publicá una ordenança pera remeyar alguns abusos, puix no 's repartien les feynes entre tots los mestres del ofici; é igualment devia ferse un repartiment equitatiu de tots los surtits de fulles d' espases que 's compressen. La viuda y fills del mestre podien continuar ab l' obrador obert. En 1444 se 'n publicá una altra qui manava la calitat del cuyro propi pera guarnir les espases; la forma de véndreles á l' encant públich, lo

nombre d' oficials y aprenents que podia tenir cada mestre; y 'l regonexement de les espases que 'ls estranjers portessen pera vendre.

TORNERS

L' ofici dels torners se agremiá en 1556, en que foren publicats los primers estatuts que formá 'l Concell de Cent, dividits en disset capitols pera la conservació y ensenyança de aquell art. Primerament, se prohibeix en dies de festa qualsevulla especie de feynes corporals, y també en la vigilia des de 'l toch de la oració. Los Promens, acabat l' any, devien donar compte de llur cárrech als successors, y no podien obtenir segona vegada l' ofici sense haver passat quant menys un parell de anys. Los drets del exámen eren onze sous; y 'ls mestres forasters qui volien plantarse á Barcelona havien de tornar á ésser examinats. Los anys del aprenentatge no podien baxar de quatre, als quals devien afegirse dos més de fadrí pera poder aspirar á mestre. Ningú podia pendre un jove ó fadrí á jornal sinó per mesos ó anys, á no ser que ja fos examinat de mestre. Com en tots los oficis, ningú podia comprar materials pera l' ofici sense dirho als Consols, á fí de que la feyna fos repartida entre tots los mestres.

La confraria fou instituhida sots la invocació de Sant Onofre.

VIDRIERS

Entre 'ls oficis que antigament constituhiren la industria gremial de Barcelona hi havia lo dels vidriers de buf y de forn. Un y altre ram tenien molt de crédit y fama, tant per la varietat y hermosura de llurs artefactes, com en lo primor y colors de les peces del art, qui feyen la competencia á les més famoses de Venecia. Aquest ofici sembla introduhit á Barcelona á principis del catorzen segle, probablement per medi dels italians, que aleshores tenien ells totes les arts de comoditat y luxo; peró 'l seu gremi potser no passa mes enllá del segle xv. La memoria més antiga sobres la existencia del gremi es del any 1455: puix en la elecció dels quatre Concellers municipals que 's vá celebrar aquell any segons la nova planta de govern feta pel rey N' Alfons V, fou nombrat un vidrier en la quarta plassa, que vá quedar des de aleshores anexa al orde dels menestrals. Lo monument més antich que podém citar en proba de la existencia del art, es un bando municipal de l' any 1324, tret de la *Rúbrica de Ordinacions* (fol. 242), ahon se prohibeix que 'ls forns pera coure 'l vidre estiguen dintre de la Ciutat, per los perills á que 'l vehinat s' esposava.

En lo mateix registre s' hi troba la llicencia del any 1455, pera que 'ls vidriers y esparters formessen un sol gremi, y una matexa confraria sots la invocació de Sant Bernardí, y nombressen llurs Promens anuals. Aprés no 's troba memoria de altres ordenances fins les promulgades pel Concell de Cent en 1659, en les que 's tracta de restaurar l' art y donar un nou orde al gremi reformant les antigues. Consten de vint capitols, y en la substancia no 's diferencien de les que generalment regien la policia interior dels altres cossos de trevalladors.

Los vidriers totes les botigues les tenien en un matex carrer, qui fins avuy conserva 'l nom de *Carrer de la Vidriería*.

FERRERS

A mitjans del tretzen segle l' ofici aquest ja se havia agremiat: en 1257 quatre ferrers formaven part del Concell de Barcelona. En los llibres de *Ordinacions Consistorials* dels anys 1316 y 1319 se troben altres gremials de dit ofici qui ocupaven varies plasses en lo Concell, en qual posessió vá seguir lo gremi en los segles posteriors. Per un Reyal privilegi d' En Pere IV donat á Barcelóna als 10 de Maig de 1380, foren aprobades unes ordenanses que 'ls Promens havien fetes pera arreglar la nova confraria que sots la invocació de Sant Eloy se acabava de instituhir. A mitjans del quinzen segle l' ofici havia anat crexent de tal manera que tingué que repartir los seus trevalladors en tres barris: lo del Regomir, lo del Arrabal, y 'l de la Porta nova. Ab aquest motiu lo nombre de quatre promens que fins aleshores havien regit l' ofici, se augmentá fins á sis, dos pera la policia de cada demarcació.

En la corporació de aquest gremi hi estaven allavors compresos los serrallers, los ferrers de cort y 'ls armers, dels quals cada hú ocupava son barri respectiu. Axis es que per Reyal cédula d' En Carles I, donada á Barcelona als 22 de Abril de 1538, foren aprobades unes certes ordenances ahon se prohibia trevallar arcabussos, escopetes, panys y altres artefectes de serraller á qui no fos examinat per los Promens del gremi; prohibint també als mestres vendre armes de foch sens ésser avans probades y marcades per los dits Promens. Era permés al qui estigués examinat de serraller trevallar en tots los rams del ferrer; peró no als demés gremials, puix aquestos sols podien exercir aquell ram de trevall en que haguessen sigut examinats y aprobats. També era prohibida la introducció de artefectes estrangers; perque sols eren permesos los fabricats dintre del Principat en los llochs que tinguessen privilegi d' exámen.

Les darreres ordenances son d' En Felip terç, y donades als 30 de Juny de 1599. (1).

SALVADOR BOVÉ, PVRE.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—La vetlla del día 6 d' aquest mes, foren llegits en lo *Centre Escursionista de Catalunya*, dos importantíssims treballs, deguts als distingits socis D. Joseph Brunet y Bellet y D. Cels Gomis. Lo del primer está dedicat á descriure les Constitucions de Catalunya en 1481, otorgades per lo rey Ferrán II lo *Católich*, á cambi d' un donatiu de 300.000 lliures catalanes. Lo del Sr. Gomis es un erudit treball sobre *gnomos y follets* y les rondalles que d' aquests darrers se conserven en nostra terra comparades ab altres d' Andalusía, Bretanya, Picardía y altres regions del centre d' Europa.

La concurrencia aplaudí fortament als disertants

—Enterat lo *Centre Excursionista de Catalunya* de que havía sigut obgecte d' una parcial destrucció la piscina romana existent á Caldes de Malavella, se dirigí al seu soci-delegat D. Modest Furest, propietari de la esmentada piscina, demanantli noves certes de lo que havía ocorregut. Lo Sr. Furest li contestá, que si bé era cert que algunes pedres s' havíen tingut de treure per haverles descalçat les aygues, al procedirse á la nivellació de la part alta del Puig de les Ánimes, dites pedres, junt ab altres que ja hi faltaven tornarien á ésser posades aviat á son lloch dexant la piscina á son primitiu estat.

Son d' aplaudir les gestions del *Centre* y l' amor que als monuments de nostra terra demostra lo Sr. Furest,

—Lo día 7 d' aquest mes se reuní la secció de Literatura del *Ateneo Barcelonés*, al obgecte de donar compte de la dimissió del vocal D. Jaume Andreu, presentada ab motiu dels successos que passaren en aquella Corporació per haver usat lo Sr. Guimerá la llengua de nostra terra en la inaugural d' enguany.

La dimissió fou acceptada per un sol vot en contra, essent elegit unánimament per vocal nostre bon amich, lo distingit catedrátich D. Antoni Rubió y Lluch.

Los enemichs de Catalunya, sumats botiflers y castellans desagrahits eren en número tant petit que s' abstingueren de votar, pera no posar més en clar sa impotencia. Basta dir que de 37 socis concurrents, los 34 votaren de la manera que ho exigía la dignitat de Catalunya.

Magnífica resposta als que asseguraren que 'ls defensors de la llengua catalana en la sessió inaugural no erán socis del *Ateneu*.

—D. Angel Guimerá ha rebut una entussiasta felicitació per sa actitut en l' *Ateneo Barcelonés*, firmada per D. Joan Ruiz y Porta, president del *Ateneo Tarraconense*, y gran nombre de socis de la matexa corporació.

—La Diputació provincial de Barcelona, en sessió del dia 10 d' aquest mes, acordá dirigir una instancia al Govern demanant la exacta conservació del régimen jurídich de Catalunya.

—La *Associació de Coros de Clavé*, portará á cap avuy una capta pública á favor de les families de les víctimes de Palma de Mallorca.

—Lo divendres dia 6 d' aquest mes, se reuniren, convocats per lo *Centre Catalá* de Sabadell, representants del Gremi de Fabricants, Cambra de Comerç, Lliga de Productors de Sabadell y sa comarca, Foment Mercantil Industrial y Agrícola, La Gremial, Associació de Católichs, Circol Sabadellench, Centre Industrial, Societats corals «La Americana» y «Gelats», y Gremi Agrícol municipal. Además hi asistiren los directors dels periódichs *Revista de Sabadell*, *Lo Catalanista* y *Sabadell Moderno* y 'ls corresponsals de diferents diaris barcelonins. Esposat per lo Sr. Capmany que 'l motiu de la reunió era tractar de lo que havia de fer Sabadell en vista de la injusticia que está sufrint Catalunya, donant cada any un gran nombre de soldats més dels que á proporció de sos habitants li corresponen, s' acordá nombrar dues comissions; una pera portar á cap la celebració de un *meeting* de protesta, y altra pera procurar que la esmentada reunió siga presidida per l' Ajuntament de la població.

Lo dissapte següent tornaren á reunirse los esmentats representants, al obgecte de portar endevant la idea.

Lo diumenge passat una comissió de la *Associació Popular Regionalista* passá á Sabadell, pera posarse d' acort pera lo millor éxit de la patriótica campanya que en defensa de la sanch de nostre poble s' inicia.

Digne de tot aplaudiment es la conducta de la ciutat de Sabadell, y esperám que 'l bon exemple será imitat en moltes altres poblacions catalanes, puix es l' únich medi de donar força á les reclamacions tan virils com la de la Diputació provincial de Tarragona.

—Per distracció donarem equivocat lo número de la casa ahon ha instalat son domicili la *Lliga de Catalunya*, donchs es á la Rambla de les Flors, número 32, pis 1.er

—Ha vist la llum pública lo n.° 5 de *Lo Regionalista*, que además de seguir sa campanya en la important qüestió dels 2.300 minyons arrencats enguany de més de Catalunya, tracta estensament de lo succehit á l' Ateneo ab motiu del patriótich discurs de D. Angel Guimerá.

(1) En Capmany en les seves *Memories Históriques* porta unes breus noticies de varis oficis de arts, uns estingits, altres reunits, altres existents, antichs, de qual policia gremial no consta 'l cos íntegre de llurs estatuts. Lo primer ofici que cita es lo dels *Coralers*, que—diu—estava molt estés en Cerdenya y en les costes de Berberia, y del qual estaven en posessió los catalans. Gran era—afegeix—la vigilancia del govern de la Diputació pera no dexar sortir del Principat de Catalunya la industria y benefici de la manufactura de aquella preciosa planta, quals artefactes estaven en aquells temps en lo segon rengle del luxo gótich aprés de les perles. Lo Concell de Cent publicá en 1446 un edicte prohibint que ningú anés á les terres dels Infiels á trevallar coral, ni á portarhi eynes del art, segons consta en la *Rúbrica de Ordinacions*, (fol. 239).

Parla després, peró molt breument, dels Calafats.—Jupers.—Corders de guitarra.—Matalassers.—Picadors de llana.—Ropers.—Carders.—Cotoners.—Calderers.—Guanters.—Estanyers.—Freners.—Broquelers.—Llibreters encuadernadors.—Llauners.

Memories históriques.—Vol. I, part 3.ª, cap. II, pl. 137.

L' esmentat quinzenari se reparteix de franch además dels punts anteriorment anunciats, en lo despatx de periódichs del carrer de la Portaferrisa n.º 16 de aquesta ciutat, y en lo Kiosk de Pau Bolart de la plaça de la Constitució, á Reus.

—En la sessió que nostre Ajuntament celebrá lo dimars prop-passat, lo regidor Sr. Vallés demaná constés en acta lo sentiment de la corporació per la mort de D. Joseph Sert. Lo Consistori aprobá aquesta proposició per unanimitat. Es de notar que 'l Sr. Vallés s' espressá com te costum en llengua catalana, sense que á hores d' are tinguém noticia de que 'l Sr. Roselló y sos companys de protesta, hagen dirigit cap reclamació al Ministeri de la Governació per que un de sos correligionaris ha parlat en catalá en una corporació oficial.

—La senyora D.ª Aurea Rosa Clavé ha emprés la tasca de publicar totes les obres del seu pare, l' inolvidable músich-poeta D. Joseph Anselm Clavé.

—En los diaris d' aquesta ciutat s' es publicada una llista de socis del *Ateneu* qui s' han sotscrit pera la publicació á gran tiratge del discurs catalá que en Guimerá hi llegí. Figuren en aquesta llista passa de *dos cents cinquanta socis* de la citada corporació, y 'l montant dels diners recollits importa més de dos cents duros.

—Hem tingut lo gust de rebre la primera fulla d' uns *Cántichs d'Iglesia*, que 's proposa publicar lo mestre-compositor D. Amadeu Vives. La esmentada fulla dedicada á la festa de Nadal se titula «Cansó de les palles,» lletra de D. Joseph Mas y música del esmentat compositor que ha sapigut ben inspirarse en la música popular de nostra terra.

Galicia.—*El Alcance* de Santiago de Compostela ha publicat, traduhit al gallego, un fragment del discurs pronunciat per D. Angel Guimerá des de la presidencia del Ateneu. També ha publicat lo mateix periódich un notable article escrit en la llengua de Galicia, per lo distingit regionalista D. Alfred Brañas, dedicant entussiastes elogis al esmentat discurs.

Euskaria.—La Diputació de Bizkaia ha autorisat á una comissió permanent pera proposar á les diputacions germanes de Guipúzcoa y Alaba, se nombre á D. Carmelo de Echegaray, cronista de les tres provincies bascongades, y pera convenir en los medis á que ha de subgectarse l' esmentat nombrament, posant lo progecte que formuli á la aprobació definitiva de les Diputacions en Abril vinent.

ESTRANGER

Suecia y Noruega.—Lo conflicte entre aquets dos pobles, que tant amenassador se presentava en les darreres noticies que 'n tenim donades, te ayres de resoldres pacíficament. Heusaqui les impressions más fresques que arriben d' Stockolm:

«Lo rey ha rebut al comité de la unió de la Suecia y de la Noruega, pronunciant una alocució en la que ha dit que l' obgecte del comité ha d' ésser mantenir y consolidar la unió entre 'ls dos payssos, y no enfeblirla y anorearla.

«No oblidéu, digué 'l rey, que 'l comité de la Unió fou convocat per lo soberá comú al obgecte de ben fixar la Constitució de la Unió, y que 'ls dos reyalmes han d' estar junts sots un rey mateix. Si bé es cert que la soberania limita en certs indrets la autonomía de quiscun dels dos Estats, açó no implica l' apetitament de l' un ó del altre dels dos. ¿No fou voluntari l' acort de 1814, confirmat més endevant? Que no vinguen pas los prejudicis á privar á ningú de contribuhir á una solució rahonable! Sobre tot, que no vinguen á perjudicar á la Unió pensaments de supremacia ó de separació! Que vostres treballs puguen conduhirvos á proposicions de constitució precises, y tals que asseguren lo benanar dels dos pobles!»

Austria-Hungria.—Se diu que 'l comte Thun, governador de la Bohemia, está á punt de presentar la dimissió ab motiu de desavinences de parer ab lo comte Badeni sobres la qüestió txeca. Lo comte Badeni, segons insinuarem al donar compte de son discurs programa y d' algunes mides clements adoptades respecte de Bohemia, es dispost á apaygabar als joves-txechs, conduhintlos á unes relacions més amistoses ab los Alemanys d' aquell regne. Lo comte Thun, al revés, com á funcionari y com á aristócrata feudal, está decidit á continuar la lluyta contra 'ls joves-txechs, apesar de llur victoria d' ara pochs dies en les eleccions pera la Dieta.

Ha sigut forsa notat, com á síntoma de les intencions del govern austriach, que l' Emperador vá tenir una llarga conversa ab lo doctor Engel, en lo dinar parlamentari que oferí á la Hofburg, y que 'l primer ministre tingué varies conferencies ab los diputats joves-txechs, lo doctor Herold, entre altres, en los corredors de la Cambra.

Gran Brentanya.—En les eleccions hagudes pera 'l nombrament d' un diputat que correspon á la Universitat de Dublin (Irlanda) ha sortit triomfant l' historiador Lecky. Encara que figura en lo partit unionista, ó sia entre 'ls contraris del *home rule* irlandés, lo nou diputat te, respecte de la sort d' Irlanda, parer diferent que sos correligionaris inglesos. Una de les obres más nomenades d' En Lecky es «La Irlanda en lo segle divuyté», y en aquesta obra estampa lo següent judici severissim sobres los procediments que respecte d' ella utilisaren En Pitt y En Castlereagh: «Com se vulla que 's pense, respecte d' aquest arreglo, la unió, tal com fou votada, es un crim de la más tenebrosa negror, un crim que, al imposar ab totes les circunstancies de la infamia, un nou govern á un poble qui no 'l volia y 'n protestava, aviciá tot lo curs de la opinió pública en la Irlanda.»

LO REGIONALISME EN LA PREMPSA

Revue du Monde Latin. Paris, 1 de Desembre: *Livres et revues.* =*Lo poema del cor.* Nota bibliográfica per Tn. Alaba delicadament la simpática obra catalana d' En Theodor Baró y 'ns innova de que un colaborador de la notable revista hi publicará próximament un estudi sobres l' Empordá.

Diario de Barcelona. Barcelona, 7 de Desembre: *El culto de la Inmaculada Concepción en la Catedral de Barcelona*, per B. R.

colecció de efemérides demostratives de la gran devoció que 'ls catalans tingueren de molt antich á la Concepció Immaculada de la Verge, que fou declarada de fé en l' any 1855. La primera data que apareix en aquest interessant recull és del any 1276.

La Renaixensa. Barcelona, 8 de Desembre: *Regionalisme y no descentralisació*, per Lluis Durán y Ventosa. Molts empleen com á sinónims aquells dos noms; d' altres ne comprenen la diferenta significació. Partint d' aquest darrer sentit, en l' article assenyalat s' afirma que la descentralisació dels serveys de la administració del Estat espanyol, no curaria 'ls mals d' aquest Estat; abans hi hauria motius de temer que s' aumentessen. Lo remey ha d' anar á la arrel, que es l' actual parlamentarisme, pare del caciquisme. Aquest remey es en la solució regionalista, que tornaria á cada nacionalitat ibérica la llibertat de sos moviments y de sa vida.

—10 de Desembre: *Lo pensament del excursionisme catalá*. Fragment del curiós é important estudi que, com diguerem, vá llegir lo reputat catedrátich del claustre de Medicina D. Ignasi Valenti y Vivó en lo «Centre Escursionista de Catalunya.» Tot aquest fragment es un seguit de consideracions entorn d' exa idea: «L' ideal patriótich regionalista es indestructible, com tot lo que naix de la rahó y té naturalitat biológica positiva.»

La Vanguardia. Barcelona, 8 de Desembre: *La semana en Barcelona*, per J. Roca y Roca. Parla llargament de la qüestió del discurs d' En Guimerá en l' Ateneu, defensant lo criteri que ja té ben espressat aquest diari, ó sia que 'l discurs d' En Guimerá no podia ser sinó en llengua catalana. Censura fortament als qui 'n protestaren en l' acte de la sessió, y troba que se escediren los qui feren callar als protestants.

—10 de Desembre: *Don José Sert y Rius*. Retrato y noticies biográfiques del renomenat industrial que acabám de perdre.

El Diario Mercantil. Barcelona, 10 de Desembre: *D. José Sert y Rius*, per E. J. Orellana. Article necrológich.

LLIBRES REBUTS

Escritos del Excmo. Sr. D. Manuel Durán y Bas.—Segunda série con un prólogo de D. Federico Rahola.—Barcelona, 1895.

Nos sembla que com obsequi al patrici y al jurisconsult eminent, la edició de aquexa obra resulta un xich raquítica. Lo número considerable de persones que la costejaren y la significació social de les matexes, feyen esperar major lluhiment en la ofrena, ja que 'l Sr. Durán y Bas tant ha treballat pera l' adaptació de les conclusions proteccionistes y molt ha influhit en la imposició de certes disposicions aranzelaries que han afavorit á la producció de un modo principal. Está clar que es preferible la divulgació de un llibre, atapahit de sana doctrina, que no pas la presentalla de diplomes y obgectes d' art que aviat será cosa que fará riure; pero atenent á que 's tractava de rendir homenatge al primer dels lletrats catalans, valia la pena de que l' acatament revestís condicions estraordinaries. Lo Sr. Durán y Bas hagués sigut un aspirant á ministre ó un ex-ministre dels qui corren mon negociejant mercaderies de partit polítich, y de segur que 'ls iniciadors de la estampació de los *Escritos* haurien sigut quelcom més rumbosos. Considerada, donchs, la obra tipográficament, nos apar un obsequi... massa poch obsequi.

Al contrari del prólech del Sr. Rahola que es de talla y mitja. Escrit ab garbo, confeccionat ab la finura y habilitat que ja té acreditades en los quefers literaris lo simpátich Secretari del Foment del Treball Nacional, lo trobém escessiu y potser inadeqüat. Al relleu del Sr. Durán y Bas no li fan falta prólechs. Una senzilla presentació de la obra al públich; unes breus consideracions sobre 'l seu obgecte y quatre pinzellades en que s' afirmás la importancia y valiment del sabi catedrátich, n' hi havia prou pera que 'l llibre aparegués ab la dignitat deguda. Axó apart, l' estudi del Sr. Rahola es penetrant, mogut, resplandent; podria dirse que es una monografía complerta de les doctrines del Sr. Durán y Bas, y afegirse que no sabrien pas ferla molts qui llegexen, estarrufats pel seu renom, en Universitats y Academies.

Les precedents indicacions haurán avisat ja al lector que sentim pel mestre ilustre en lo dret catalá una devoció sencera y ben arrelada. Té 'l Sr. Durán y Bas punts de vista que arriben á l' ánima, que atrauhen lo cor y l' enteniment cap á ideals que la societat no hauría de haver rebutjat may, y en aquexa fonamentació dels sentiments y dels interessos socials, nosaltres no podém claudicar ni per un moment. En los *Escritos* no es lo preferent la materia de que tractem, sinó l' esperit que 'ls vivifica; no son les vibracions del llenguatge lo que commou, sinó les irradiacions de una llum inacabable y hermosíssima que s' hi descobrexen. Lo cristiá sense retops, lo patrici sense embulls y l' home de ciencia sense enfarfechs se presenten ab integritat é ingenuitat afalagadores en tots los treballs del Sr. Durán y Bas Ell, qui ha fet de la escola histórica una institució y d' en Savigny un vident; ell, qui en l' ordre económich y en l' orde religiós hi ha trobat corrents de salut pera restaurar tots los organismes espatllats y malaltissos; ell no pot dexar de manifestarse sempre ab un criteri recte y una pauta segura en qualsevol indret á que dirigesca la sua activitat. Per açó en los *Escritos* y en alló qu' es essencial obté desseguida l' assentiment y adhessió del qui llegeix, puix en lo accessori, en lo que no afecta á la virtualitat de les condicions humanes, indispensables per la estabilitat de l' harmonía social, no s' hi entreté gens ni gayre. Es un autor lo Sr. Durán á qui no 's yeu vacilar ni desviar jamay les sues aptituts pera exhibirles ab noves y variades vestidures. Tot lo que fá es íntimament personal, es homogéneo, es de un filat seguit y permanent. *La crisis actual del derecho*, per exemple, si bé es lo més sapat, lo més plé, que al nostre entendre conté 'l volúm qu' examinám, ressalta ab la matexa filiació dels demés treballs continuats en los *Escritos*. Una idéntica entonació 'ls agermana á tots; una veritat capital á tots los sosté; una sobrietat magestuosa á tots los magnifica.

Claudi Omar y Barrera.

EFEMÉRIDES CATALANES

DESEMBRE.—Dia 16

1525 Arriba á Barcelona la duquesa d' Aleçon germana del rey de França, qui venia de la cort castellana y se 'n tornava á la de França. Com fou sobtada la seva visita quan sapigueren sa arribada los diputats, anaren á saludarla y la trovaren ja prop

l' Hospital. L' endemá després d' haver assistit á missa en l' Esglesia de Sant Just y haver dinat, continuá son viatge.

DIA 17

1878 Mor á Madrid lo molt acreditat pintor escenógraf en Francisco Pla y Vila, natural de Barcelona. La pintura escenográfica ha tingut á Catalunya un aplech d' artistes verdaderament notables, poguentse asegurar que en aquesta especialitat artística rés té d' envejar á les demés regions espanyoles, ni en cantitat ni en calitat. Citariam noms, pero lo d' En Plá ja es una confirmació de lo orgullosa que 'n pot estar nostra patria en aquest sentit.

DIA 18

1471 Quinze dies feya que 'ls portals de la ciutat comtal restaven tancats á causa del siti que li havia posat Joan II y degueren esporuguirse los barcelonins en aquesta diada al notar lo terratrémol que 's esdevingué al apuntar lo dia y al veure la gran estrella ab cua, molt llarga y lluminosa que sortí al vespre, si 's te en compte que havien vist la lluna de color de foch, lo dia 27 del mes passat, açó es l' endemá de la derrota soferta per nostres forçes prop de Santa Coloma de Gramanet, y que eren molt avesats á formular judicis sobre lo pervindre al observar aquestes particularitats meteorológiques.

DIA 19

1602. No s' havia termenat encara lo procés de la beatificació de Sant Ignasi de Loyola, pero lo poble ja l' anomenava y venerava com á Beato y en aquesta diada s' estrauhen de la cova de Manresa dos pedres del lloch hont escrigué aquell sos Exercissis, les quals son enviades á la reyna Margarida d' Austria qui les estima ab tanta devoció, que les fá enquadrar en or y en les grans solemnitats ostenta sobre son pit una joya formada de rubís y diamants en lo centre de la qual hi figuren alguns fragments d' aquelles pedres.

DIA 20

1402 Lo rey Martí *l' Humá* disposa que les universitats de mercaders de les llotges establertes á Barcelona, Tortosa, Perpinyá, Girona, Sant Feliu de Guixols y altres poblacions, puguen fer ús altre colp de les rendes del dret de periatge fins á les hores embargades pera sostenir la guerra de Cerdenya.

DIA 21

1343 Mor, estant fent la visita pastoral en la parroquia d' Arbós, lo bisbe de Barcelona Ferrer d' Abella, del orde de predicadors, arquebisbe de Neopatria y després bisbe de Barcelona. Es aquest prelat gelós de son apostólich ministeri, com nos ho demostren les Constitucions d' un sinodo que celebrá, aquell qui feu la traslació de les reliquies de Santa Eularia en lo magnífich sepulcre hont son guardades y venerades.

DIA 22

1673 La Universitat de Barcelona, entre los nombrosos dexebles que l' han honrada en tots los temps desde sa fundació fins als nostres dies, hi compta lo Beat Joseph Oriol qui reb en ella lo grau de Doctor en Sagrada Teologia. Segons consigna un de sos biografs en la Biblioteca provincial universitaria se guarda aquella gramática hebrea ab la que estudiá aquesta llengua que aprengué fins al punt de trovarse en condicions per aspirar á desempenyar la cátedra.

RAMON N. COMAS.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dia 5

Les Juntes del Foment del Treball Nacional acorden anunciar que fins lo dia 31 del mes que som, rebrán les instancies de les families dels reservistes que 's creguen ab dret á la part corresponent dels diners arreplegats al obgecte de destinarlos al aussili de les matexes.

– Lo Marqués de Pellegrini presenta lo capelo cardenalici y la corresponent credencial al escelentíssim é Ilm. D. Salvador Casanya, en la sala de Sant Pere del Palau episcopal de la Seu d' Urgell.

Dia 6

Es inaugurada una part de la illuminació eléctrica de Malgrat

—Lo *Boletin Oficial de la provincia de Tarragona,* publica una circular fent responsables als individuus del Ajuntament de Reus del pago del primer trimestre del impost de consums del present any económich.

—La Diputació provincial de Tarragona ha acordat contribuir ab 500 pecetes á la suscripció á favor de les víctimes de Palma de Mallorca.

Dia 10

Arriba á nostra ciutat, de pas pera Madrid, Monsenyor J. Aversa, ablegat apostólich, portador de la birreta cardenalicia pera lo Sr. Bisbe d' Urgell.

—Nostra Diputació provincial acorda contribuir ab 1500 pecetes á la suscripció oberta pera afavorir á les families de les víctimes de la esplossió del polvorí de St. Ferrán, á Palma de Mallorca.

Dia 11

Es inaugurada oficialment la estació de Tarragona, de la xarxa telefónica inter-urbana del NE d' Espanya.

Dia 12

Té lloch l' escrutini de les eleccions de diputats provincials celebrades á Tremp, essent proclamats los Srs. Saura y Ribalta.

Dia 13

La Cambra de Comerç de Barcelona acorda per unanimitat, dirigir una comunicació á la Junta d' Obres del Port, protestant en nom del comerç contra la afirmació feta en un document oficial, de que 'ls capitals del port pertenexen al Estat y ella 'ls administra en nom d' aquest.

La Catalana.—Imp. de J. Puigventós. Dormitori de St. Francesch, 5.